

Huiszwaluwen (Broedseizoen 2025)

Hoe hebben de huiszwaluwen (*Dilichon urbicum*) het dit jaar gedaan?
door Herman Wolfswinkel

Het zien van de eerste zwaluw begin april stemt ons altijd vrolijk. Deze ervaring willen we graag delen, maar waar komt dat gevoel vandaan? Mogelijk speelt het feit dat de zwaluw wordt gezien als een symbool van hoop hierin een rol. Het verschijnen van zwaluwen wordt geassocieerd, denk ik, met de komst van de lente en het einde van de winter, waardoor hun terugkeer een gevoel van vernieuwing en optimisme bij ons oproept. Daarnaast raken we onder de indruk van het ongelooflijke uithoudingsvermogen en de behendigheid van deze vogels in de lucht. Hun onnavolgbare vliegkunsten en de lange reis die ze elk jaar maken, maken de huiszwaluw tot een bijzondere en bewonderde verschijning in ons landschap.

Wat maakt deze soort nou zo interessant?

Waarschijnlijk, omdat we nog zo weinig weten van deze mysterieuze vogel.

Hoogleraar dierenecologie, Theunis Piersma, vond dit ruim 10 jaar geleden ook. Hij begon in eigen dorp er een diepgaand onderzoek naar met verrassende uitkomsten. Hij beschrijft dit allemaal in zijn boek, "Zwaluwen van Gaast".

Dat de huiszwaluw hier in Nederland een uitgesproken gebouwenbroeder is, weten wij inmiddels wel. Anders dan de boerenzwaluw (*Hirundo rustica*) die in stallen en schuren nestelt, bouwt hij zijn nest aan de buitenkant van gebouwen, uitzonderingen daargelaten, in België en Frankrijk schijnen als recent fenomeen, huiszwaluwen steeds meer in stallen te broeden. Een ander ecologisch verschil met de boerenzwaluw is dat huiszwaluwen niet aan vee gebonden zijn, ook foerageren zij hoger in de lucht dan de boerenzwaluw. Open water, schone lucht en in de broedtijd een zekere openheid van het landschap zijn voor zwaluwen belangrijk. Bij meren en kanalen vinden ze, zelfs met slecht weer, nog genoeg voedsel, de grootste kolonies vind je in het IJsselmeergebied. Huiszwaluwen broeden in ons land in agrarisch gebied, in dorpen en aan de randen van de steden. Elders in Europa worden wel in grote steden kolonies gevonden, iets wat bij ons in de zeventiger jaren nog wel het geval was. Dit wordt nog wel eens in verband gebracht met luchtvervuiling, wat dan weer resulteert in afname van insecten. Huiszwaluwen prefereren zelfgebouwde nesten boven de kunstnesten. Oude moddernesten worden het eerst bezet en worden vaker gebruikt voor een tweede broedsel. Het nadeel van modernes-

ten is dat hierin nog wel eens bloedzuigende luisvliegen willen voorkomen en zelfs overwinteren. In kunstnesten is dat minder het geval. Er wordt ook gesuggereerd dat een moddernest als sterk seksueel signaal kan dienen, bepalend voor de keuze van een partner. Vragen als, wat het nut is van de wit bevederde pootjes en waarom bekleeden zij hun nest met witte veertjes blijven onbeantwoord.

Nog minder weten we van het bestaan van de zwaluwen buiten de broedtijd. Zodra zij in het najaar naar landen als Kameroen en Congo in zuidelijk Afrika zijn vertrokken, stokt de kennis. Moeten wij ons vertwijfeld afvragen, hoe zij daar de winter doorkomen? Bekend is dat ze in landen als Kameroen en Congo verblijven maar hoe en waar zij slapen is nog steeds een mysterie. Er wordt gesuggereerd dat zij, net als gierzwaluwen (*Apus apus*), boven de regenwouden in de lucht slapen. Grote slaappleatsen zoals boerenzwaluwen bijvoorbeeld in het riet doen, zijn bij huiszwaluwen niet bekend.

Toch, dankzij het speurwerk van professor Piersma en zijn wereldwijde netwerk van collega's, weten we nu aardig wat meer. Dit valt allemaal te lezen in zijn boek, "Zwaluwen van Gaast".

Bevindingen van onze tellers tijdens het broedseizoen?

Verslag Sjaak Waterlander

Sinds jaar en dag struint Sjaak een groot gebied af. Dit is de vierhoek, Alkmaar, Egmond aan Zee, tot aan Callantsoog en via Schagen weer naar Alkmaar, en bezoekt dan bijna alle tussenliggende dorpen. Van hem vernam ik dat de zwaluwen dit jaar pas laat zijn begonnen met broeden. De oorzaak was het droge, koude voorjaar. April en mei waren maanden met nauwelijks neerslag. Vanwege de droogte was het aanwezige bouw materiaal voor het opkalefateren van oude nesten en nieuwbouw slecht te verwerken. Het ergste nog was, dat het aan insecten ontbrak. Onze zwalwtjes hadden het opnieuw zwaar dit jaar! Toch werden door hem ook weer nieuwe kolonies ontdekt o.a. in Alkmaar, Oudorp en Broek op Langedijk. Van Sint Maarten is lange tijd niets bekend geweest over broedgevallen tot dit jaar. Tijdens het bijwonen van een zangoptreden aldaar ontdekte hij dat er nestelende huiszwaluwen onder de gevel zaten. Bij nader onderzoek bleken er op meerdere plaatsen in het dorp huiszwaluwactiviteiten te zijn geweest. Het dorp staat vanaf nu weer op de kaart als huiszwaluwvriendelijk. Door de droogte is er pas laat gebroed, tot eind juni

werden nog nesten gebouwd. Door het ophangen van kunstnesten in een bijna verlaten kolonie kun je de activiteiten weer op gang helpen, zo blijkt bijvoorbeeld in Oudorp. Daar hangen nu nog uitsluitend kunstnesten. In Zijpersluis zijn dit broedseizoen alle opgehangen kunstnesten bezet geweest.

John en Teun van Schagen: Het broedsucces op hun adressen was dit jaar wisselend, nadat in Schagen een aantal jaren terug sprake was van een flinke opleving. O.a. in de nieuwe wijken Nes Noord en Zuid, lopen die weer terug, ruige hoekjes en ruderaire plekken rond de bewoning zijn omgevormd tot nette paadjes en groene grasveldjes.

Gelukkig is het aantal broedgevallen niet overal afgenomen en is per saldo het aantal huiszwaluwen binnen ons werkgebied weer wat toegenomen (zie hiervoor het overzicht op de volgende pagina).

Onze tellers waren Nienke Schumacher, Henk Vos, Henk Geldermans, Teun en John van Schagen, Mary Markx, Rie Purmer, Arie Zeeman en Sjaak Waterlander.

Rest mij nog alle waarnemers te bedanken voor hun inzet!

foto Gerda Langedijk

Overzicht huiszwaluwen 2025

Locatie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	plus	min
Callantssoog	16	25	43	69	105	109	48	49	50	62	66	4	
Grote Keeten	29	18	13	7	5	2	2	0	0	0	1	1	
't Zand	44	43	51	56	50	51	15	17	18	13	17	4	
Stolpen	6	8	7	11	12	14	17	17	14	12	10		2
Oude Sluis	29	21	21	29	33	39	30	35	33	41	55	14	
Keinsmerbrug	0	0	0	0	3	6	2	0	2	2	2	0	
Barsingerhorn	38	50	54	53	45	56	42	32	28	44	41		3
Haringhuizen	3	2	2	1	0	2	1	1	0	0	0	0	
Kolhorn	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lutjewinkel	16	12	18	28	37	50	24	36	31	27	20		7
Nieuwe Niedorp	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng	ng		23	28	37	9
Schagerbrug	15	23	35	59	94	47	31	25	28	34	15		19
't Buurtje	9	9	8	16	19	17	15	13	16	19	26	7	
Schagen	28	29	32	46	57	48	44	41	27	27	12		15
Sint Maarten	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	g.g.	27	27	
St. Maartensbrug	41	25	44	46	44	43	7	0	8	23	41	18	
St. Maartensvlotbrug	1	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	
Valkkoog	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	
Tolke	3	2	1	2	16	7	8	9	6	7	10	3	
Eenigenburg	0	0	0	0	0	0	g.g.	0	0	0	0	0	
Petten	33	37	39	29	35	33	29	36	38	31	24		7
Burgerbrug/	14	7	20	26	26	23	24	21	21	24	30	6	
Burgervlotbrug	46	37	42	56	33	20	13	17	12	11	18	7	
Groenveld	47(*)	41	10	16	18	10	17	22	20	36	16		20
Dirkshorn/Stroet	2	8	11	26	28	11	4	0	2	1	26	25	
Het Rijpje	23	23	34	40	40	35	38	34	34	17	17	0	
Dirkshorn	13	13	13	19	28	18	19	22	27	19	39	20	
Groet	17	19	24	27	28	19	14	16	12	6	3		3
Camperduin	27	32	34	49	52	57	56	62	93	66	55		11
Schoorldam	3	6	7	12	21	27	17	14	20	11	10		1
Zijpersluis	28	23	23	26	16	8	4	4	4	5	10	5	
Krabbendam	2	3	2	1	0	4	g.g.	1	1	4	5	1	
Warmenhuizen	26	26	28	28	30	28	25	29	41	41	58	17	
Tuitjenhorn	10	13	12	17	21	19	19	25	36	34	44	10	
Kalverdijk	11	1	1	1	0	0	g.g.	0	0	0	0	0	
Oudkarspel	49	54	69	55	34	46	33	40	45	47	54	7	
Waarland	47	N.G.	N.G.	N.G.	25	21	18	20	15	5	12	7	
Totalen	629	611	699	853	956	871	616	638	705	697	805	196	88

